

Hőseink, követünk benneteket!

Derült, meleg, száraz nap volt. A két tiszt egy bombatölcsérből hevenyészve kialakított fedezék peremén feküdt és távcsővel figyelte az ellenséget; úgy tettek, mint ha minden rendben volna. Mindkettőjük szeme álmatlanságról árulkodott, arcuk borostás volt és gyűrött, egyenruhájuk poros.

– Hamarosan kivonnak bennünket – törte meg a csendet Kovács főhadnagy.

– Mikor? – kérdezte Árvai hadnagy.

– Holnap reggel.

– Azt meg is kell érni – jegyezte meg keserűen a hadnagy. – Kíváncsi vagyok, ezúttal kapunk-e megfelelő tüzérségi és légi támogatást.

– Az ezredes határozottan megígérte – válaszolta a főhadnagy és elvette a szemétől a távcsövet.

– Na hiszen, az ezredes meg az ígéretei – nevetett fel Árvai. – Eddig is sokra mentünk velük.

Kovács főhadnagy félórája érkezett vissza a 36. gyalogezred parancsnokságáról; eligazításon vett részt az ezred többi zászlóalj- és századparancsnokaival együtt.

Az ezredes, miután meghallgatta az alegységparancsnokok jelentéseit, közölte az alárendeltjeivel, hogy másnap reggel egy német ezred váltja le őket.

„Figyeljenek oda, mert az oroszok addig is próbálkozhatnak!”, figyelmeztette a tisztet. És a végén még mondott valamit, ami a helyzet komolyságát tökéletesen jellemezte: „Még valamit, urak! Amíg át nem veszik a helyünket a németek, nincs visszavonulás! Kirtartani! Ha kell, meghalni!” A visszaúton végig ezek a szavak csengtek a főhadnagy fülébe. Úgy érezte, az ezredes egyenesen neki címezte őket.

Kovács főhadnagy magas, arányos testalkatú, jó kötésű férfi volt, mozgása magabiztos. Gesztenyebarna haját oldalt rövidre felyírva, hátrafésülve hordta, az ajka vastag volt, a fülei enyhén elálltak. A húszas éveinek a végén járt, számos érmet nyert vívásban, és tűrhetően lovagolt. Egy gabonakereskedő elsőszülött fiaként látta meg a napvilágot, s minden jel arra mutatott, hogy követi apját ezen a tisztos polgári pályán. Bizonyára jó kereskedő vált volna belőle, olyan jó, mint az apja, aki megbízható üzleti partner hírében állt, ha a sors egy könyv alakjában közbe nem szól. A gimnazista fiúra komoly hatást gyakoroltak

a könyv hősei: Taby Árpád főhadnagy, aki zászlóalja élén az olaszokat három állásból verte ki és visszavette Monte di Val Bellát; Heim Géza, aki a végsőkéig el volt szánva és nem törődött azzal, hogy hátul mit gondolnak, mert érezte, hogy neki van igaza, és akit, miután ügyét kivizsgálta, maga József főherceg terjesztett fel a Mária Terézia Rendre; a százada élén véres, öldöklő közelharcban Gusinát visszafoglaló Lánchegyi Zoltán hadnagy; Ungár Károly főhadnagy, aki Bukowe Berdón mindössze hatvan főt számláló osztagával megakadályozta az ellenség áttörését – és a többi hős katona. Kovács, miután többször is elolvasta a Nagy Háború hőseiről szóló könyvet, azzal a szilárd és megingathatatlan szándékkal lépett a meglepett család elé, hogy további életét, hasonlóan a könyvben szereplő férfiakhoz, a haza szolgálatának szenteli, és katonai pályára lép. A szavakat hamarosan tettek követték. Minden apai tiltás és anyai könyörgés ellenére Kovács az érettségi után belevetette magát a katonai tanulmányokba. Miután kitűnő eredménnyel elvégezte az akadémiát, szakaszparancsnok lett a 18. gyalogezredben, majd 1942. június 12-én mint a 18/I. zászlóalj géppuskás századának parancsnoka elvonult a 2. hadsereg Don menti hadszínterére, hogy az egész század szemeláttára bizonyítsa, milyen gyáva.

– Egyébként köszönöm, amit értem tettél – fordult a Kovács Árvai felé.

– Semmiség, kérlek – felelte az tettetett könnyedséggel a hangjában. – Tegnap egyszerűen nem volt szerencsénk.

– Nem hiszem, hogy ennek bármi köze is volna a szerencséhez – mondta a főhadnagy. – Attól félek, ez az ügy életem végéig kísérteni fog.

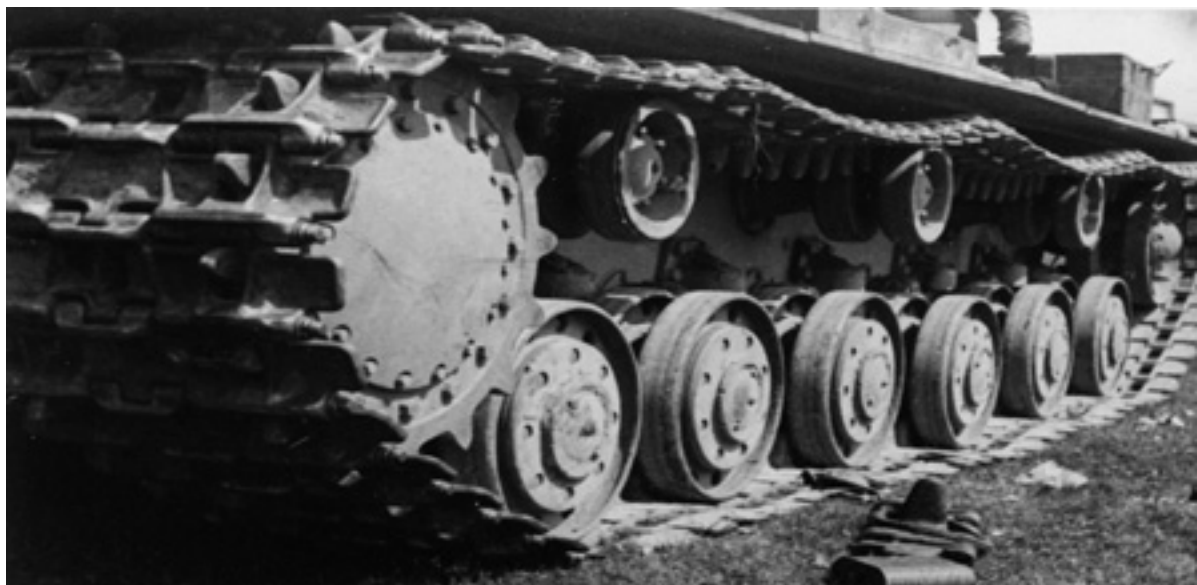
– Ugyan, hagyd már – kezdte megsajnálni a főhadnagyot Árvai. – Ki ne veszítené el a fejét egy ilyen helyzetben. Egyébként – terelte el a szót – később már jól csináltad, ha akkor másként döntesz, mind ott pusztulunk. A fiúk is hálásak – bökött a fejével a katonák felé. Hátrébb, egy másik bombatölcsérből kialakított állásban állították fel a gulyáságyút. Katonák beszélgettek és nevetgeltek a fedezékben. Szabályos ritmusban fémes hang keveredett a katonák zsvájába, amikor a szakács merőkanala hozzáütődött a csajkákhoz.

– Gondolod, hogy elmondják valakinek? – kérdezte Kovács, miközben vizsla szemekkel fürkészte a helyettesét. Árvai Kovácsnál egy fejjel alacsonyabb, fekete hajú, sötét bőrű, busa szemöldökű, széles vállú férfi volt. Vastag nyakát kissé előre tolt, ami fenyegető külsőt kölcsönzött neki. Fekete bogár szeméből értelem sugárzott, de fenyegetés is. Ebből a szempárból nem lehet kiolvasni, mi járhat a fejében, ez volt Kovács első benyomása a helyetteséről, amikor az bemutatkozott neki.

– Kizárt dolog – felelte Árvai. – Örülnek, hogy kijöhettek onnan.

– ...és te, kérlek...

„Na, tessék, szóval így állunk – gondolta magában Árvai, miközben magáról megfedkezve hűvösen végigmérte a felettesét. – Nem elég, hogy tegnap elfutott, szóval egy gyá-

va alak, még sír is itt nekem. Pedig kezdtem megkedvelni. Egészen tűrhetően viselkedett a kivonulás alatt, éppen annyira volt csak nagyképű, amennyit az ember alapból is elvár egy akadémistától.”

Mielőtt válaszolt volna, akaratlanul is a még mindig füstölgő orosz harckocsi kiégett roncsára pillantott. A szeme sarkából látta, hogy a főhadnagy tekintete követi az övét, és az arca fájdalmas fintorba rándul.

Előző reggel, mielőtt a gyalogság parancsot kapott volna a támadásra, a hadosztály teljes tűzérsege működésbe lépett, és jó fél órán át bombázta a szovjet állásokat. Egy óra sem telt el, és az ezred hangos hurrázásokkal kísért újabb és újabb rohamai végül áttörték a város széli kertekben, pajtákbán és házakban kialakított tűzfészekből álló orosz védővonalat, és a lassan hátráló ellenséget a Don felé szorították. Az oroszok szívósan védekeztek, a padlásokról, pincék réseiből pusztító tűzzel árasztották el az előre nyomuló támadókat. A honvédeknek még délelőtt sikerült megközelíteniük fő célpontjukat, a várost a túlsó parttal összekötő hidat. Rajta keresztül küldte az orosz parancsnokság a város védelmére az újabb és újabb erősítést. A harc már a hídfőt szegélyező épületekért folyt, de az emeletes házakból kialakított, rögtönzött erődök ellen intézett magyar rohamok sorra összeomlottak. Az orosz parancsnok a hídon keresztül újabb erősítést küldött, tankokat és gyalogságot, máshol rohamcsónakokban keltek útra a szovjet egységek, és hamarosan mindenütt visszavetették a támadó magyar csapatokat. A front a város külső peremén megmerevedett.

Kovács csapata a támadás alatt tartalékban volt, csak másnap küldték ki őket az első vonalba, hogy leváltsák a zászlóalj egyik súlyos veszteségeket szenvedett puskás századát. Egy földszintes házaktól közrefogott tér nyugati oldalán foglaltak állást. A füves, vásártérre hasonlító területet repülőbombák vájta kráterek szabdalják fel, mindenütt orosz könnyűharckocsik és teherautók roncsai heverték. A zászlóalj két másik százada Kovácsék jobb és bal oldalán a tér túlsó, keleti felét tartotta. A Kovács állásával szemben egy gyár csarnok volt. Az erődé átalakított épület mint egy ököl mélyedt be a magyar állásokba.

A katonák árkokkal kötötték össze a bombatölcséreket, és megszállták a tér feléjük eső oldalán húzódó épületeket. Feszült csend ülte meg a teret, amelyet csak időnként tört meg egy-egy puskalövés vagy géppuskasorozat.

Nem véletlenül vizsgázott jelesre harcászatról Kovács, azonnal felismerte a gyár stratégiai fontosságát. Az is nyilvánvaló volt számára, hogy az oroszok onnan könnyedén oldalba támadhatják a zászlóalj két másik századát. Még azelőtt el kell foglalni azt az épületet, hogy az oroszok erősítést kapnának. Izgatottan jelentette megfigyelését a zászlóaljparancsnoknak, és engedélyt kért tőle a támadásra. „További parancsig tartsa a pozícióját, és várjon, amíg a német zuhanóbombázók megtisztítják a terepet”, érkezett a válasz.

– Semmi mozgás.

Kovács a fedezék peremén feküdt és percenként emelte a szeméhez a távcsövet.

Miután ellenőrizték a szakaszokat, a két tiszt az egyik bombatölcsérben tartott rögtönzött haditanácsot; egy esetleges támadás esélyeit latolgatták.

– Megfelelő közvetlen tüzérségi és légi támogatás nélkül öngyilkosság lenne nyílt terepen frontális támadást intézni a gyár ellen – mondta a főhadnagy mellett fekvő Árvai. –

Az oroszok mesterei a város harcnak, míg a mi csapataink erre nincsenek felkészítve. Vértüdő lenne a dologból.

Árvai nem készült katonának, rendes polgári foglalkozása volt. Kalocsán elvégezte a tanítóképzőt, aztán sokáig Döbröközön tanított. A hadseregbe a kötelező katonai szolgálat idején lépett be, ekkor végezte el a tartalékos tiszti iskolát is. Idősebb volt néhány évvel Kovácsnál, de akadémiai végzettség híján mégis lassabban lépdelt a ranglétrán. Árvai – ellentétben Kováccsal, akit emiatt le is nézett – már harcedzett katonának számított: a keleti hadjárat első évében a gyorshadtesttel egészen Donyeckig jutott. Ott tanulta meg, keserves tapasztalatok árán, hogy nem minden igaz, amit a magyar és német propaganda a Szovjetunióról állít. „Csak be kell rúgni az ajtót, és az agyaglábakon álló óriás magától össze fog omlani”, mondta Hitler a Barbarossa hadművelet kezdetén, és tessék, eltelt egy év, ám az ígérek és nagy fogadkozások ellenére sem sikerült bevenni Moszkvát. Az oroszok ugyan folyamatosan hátráltak, de hónapról hónapra egyre keményebben küzdöttek, ha bekerítették őket, kitértek vagy meghaltak, de nem adták meg magukat.

– Úgy látom, tényleg nem tehetünk mást, mint hogy bevárjuk a légi támogatást. A Stukák majd kifüstölik őket – mondta csalódottan Kovács, de magában mást gondolt. Az járt az eszében, hogy vajon mit tenne ebben a helyzetben Taby Árpád, Heim Géza, Lánchegyi Zoltán és a többiek, akik a parancssal mit sem törődve, sőt gyakran annak ellenére cselekedtek, és ezzel kitérőhatáron túl bevették nevüket a hősök márványfalába. És ez a lehetőség most ott volt Kovács előtt is. Valamennyi kellék és szereplő a színpadon volt: szemben a bolsevista bandák, amelyek egy gyors oldaltámadással bármelyik percben megsemmisíthetik a zászlóalj két századát, a támadást tiltó ostoba és korlátolt parancsnok, és ő, Kovács István főhadnagy, aki mindezt átlátja, és végre eljátszhatja eleme nagy szerepét. Így őrlődött a főhadnagy a parancs ráróttá engedelmesség és a hősei által mutatott példa között, de nem tudott dönteni.

– Igen – dörzsölte meg gondterhelten barnára sült orrát Árvai, aki mindebből mit sem sejtett –, a Stukák nélkül aligha sikerülhet. Majd a repülők megpuhítják őket, aztán mi is mehetünk.

De a Stukák nem jöttek. Láttak ugyan magyar és német felségjelű gépeket, amelyek kelet felé tartottak, de a város helyett a hídát támadták, amelyen még mindig érkezett orosz erősítés a városba.

Késő délutánra járt az idő, a napot már a hátukba kapták, amikor lánctalpak csikorgása törte meg a csendet. Repülőkhelyett két harckocsi tűnt fel a nyugat felől a térbe torkolló utcán. A tankok, ügyelve rá, hogy rejtve maradjanak az oroszok előtt, még az utcá-

ban megálltak egy enyhe kanyar előtt. Az első tank parancsnoka, egy bajszos százados kímászott a toronyból, és a gyalogság állásáig futott. Miután kölcsönösen bemutatkoztak egymásnak, a százados közölte a két tiszttel, hogy percekben belül a vonal teljes hosszában megindul a magyar csapatok támadása.

– A cél a szemközti épületben lévő szovjet erők megsemmisítése, az épület elfoglalása. Ezt követően – mutatott az egyik földbe vájt lőrésen át a házak felé – tovább nyomulunk a Don irányába.

Így foglalta össze a feladataikat a százados.

– Mi semmiféle támadásról nem tudunk – mondta Árvai, és meg sem várva, hogy a parancsnoka mit szól a dologhoz, utasította a telefon mellett ülő honvédet, hogy azonnal hívja a zászlóaljparancsnokot.

– Jelentem alázatosan, semmi – közölte a katona.

– Próbálja újra! – szólt vissza a hadnagy mérgesen

– Semmi, süket.

– Elvághatták – jegyezte meg a harckocsi parancsnoka. – A város tele van diverzánsokkal.

– Akkor küldök futárt – vetett fel egy újabb ötletet Árvai. Nem volt nagy kedve ehhez a támadáshoz. – Az az épület valóságos erőd – mutatott az egyik földbe vájt lőrésen át a gyár felé.

– Gondolod, hogy páncéltörő ágyújuk is van? – vakarta meg a borostás állát a harckocsizó tiszttel.

– Azt nem tudom, de abban biztos vagyok, hogy meleg fogadtatásban részesítenek majd bennünket. Talán jobb lenne, ha megvárnánk, amíg a másik két század a szárnyakon megindítja a támadást. Ha sikerül visszanyomniuk az oroszokat, a gyár védői, ha nem akarják, hogy bekerítsék őket, kénytelenek lesznek visszavonulni – alkudozott Árvai a századosal. A két tiszttel, akik azonnal felismerték egymásban a harcedzett, tapasztalt katonát, úgy beszélgettek, mintha Kovács ott sem lett volna, és szemmel láthatóan eszükbe sem jutott kikérni a véleményét.

– Talán igazad van, hadnagy úr, jobb lenne ebből most kimaradni – kapott Árvai ötletén a százados.

– Uraim – szakította félbe a két tisztet Kovács. Ő ugyanis, mialatt a százados és Árvai azon tanakodott, miként bújjanak ki a parancs alól, így okoskodott magában: „A sors kegyes volt, és megsegített. Itt a lehetőség, hogy véghez vigyem, amire mindig is vágytam.” Eszébe sem volt megvárni, amíg más aratja le a dicsőséget. – Elnézéseteket kérem, hogy megzavarom a beszélgetést, de kaptunk egy feladatot – emlékeztette kimért hangon a két tisztet a parancsra. – Készüljete a támadásra! – pillantott az órájára.

Alighogy ezt kimondta, a frontvonal teljes hosszában megszólaltak a fegyverek.

Azok ketten úgy meredtek rá, mintha csak most vennék észre, hogy Kovács is ott van. A százados, bár rangban Kovács felett állt, látva, hogy a főhadnagy nem kíván cinkosukká válni ebben az összeesküvésben, elfintorodott.

– Urak, az embereitekkel zárkózzatok föl a harckocsik mögé, ahogy elhaladunk az állásaitok fölött – mondta, aztán tisztelgés nélkül otthagya őket.

– Én egy szakasznyi erővel leszek a vezér, te meg a második páncélos takarásában nyomulsz előre. Ha a tankok kilőtték a géppuskafészeket, megrohamozzuk a házakat – rendezte el a dolgokat Kovács.

Több szóra nem maradt idejük. A két tank, miközben zörögve, csikorogva átgördült felettük, földdel szórta be őket, mint gyászolók a temetésen a koporsót.

A páncélosok, mihelyt kiértek a térre, szétváltak és tüzelni kezdtek a házakra; a gyalogosok mögöttük lapultak, és arra vártak, hogy az orosz géppuskák elhallgassanak. A tűzharc teljes erővel tombolt. Kovács hallotta a harckocsilövegek korbácsütésszerű lövéseit és az orosz géppuska lövedékek kopogását a tankok páncélján. Nyomorúságos T-38-as, cseh-szlovák zsákmányból származó könnyűharckocsik voltak, de a megerősített ötvenmilliméteres páncél jól bírta az orosz géppuskákat. A harckocsiágyúk találatai lyukakat vágtak a gyárépület homlokzatába, és itt-ott lángok csaptak ki az ablakokon. A leomló törmelékből felszálló por és a füst álcaként szolgált a minden lövés előtt megtorpanó, aztán lassan újra előrenyomuló támadóknak, és egyben megnehezítette a célzást az orosz lövészek

száma. Árvai éppen szétbontakoztatta a szakaszát, amikor az előttük haladó harckocsi tornyát egy lövés kiszakította a helyéről. A T-38-as, mint a lefejezett ember, még néhány méter ment előre, aztán megállt.

KV-2-es nehézharckocsi csörtetett ki a gyárkapun. Az ötvenhét tonnás monstrum nagyméretű, dobozzerű tornyába épített 152 milliméteres tarack csöve gonoszul meredt előre.

Árvait a légnyomás a földre lökte, de nem ájult el.

– Fedezétkbe! Mindenki fedezétkbe! – üvöltötte, miközben minden erejét összeszedve az egyik közeli bombatölcsér felé kúszott.

A másik magyar tank azonnal reagált a támadásra, tüzet nyitott az orosz páncélosra. A találatok szikrát vetettek a KV-2-es tornyán, de a száztíz milliméteres páncélban még ilyen közlelől sem tudott kárt tenni a T-38-as harminchetes lövege. Mindössze annyit ért el, hogy felhívta magára az orosz monstrum figyelmét. A tizenkét tonna tömegű torony a támadóját keresve lustán elfordult. A százados úgy döntött, nem vállalja az egyenlőtlen küzdelmet, és bízva a harckocsi fürgeségében, megpróbálta még azelőtt elhagyni a teret, hogy az orosz páncélos irányójának sikerült volna befognia. Az orosz tankot a gyalogság nem követte, de továbbra is tűz alatt tartották a teret.

A KV-2-es meg sem próbálta üldözni a gyorsan hátráló magyar harckocsit. Lecövekelte a szovjet lövészek állásai és a tér közepén tátongó, repülőbomba vájta hatalmas üreg közt, amely addigra már a maroknyira olvadt magyar gyalogság menedékévé vált.

– Csapdába estünk. Akár kilövi, akár sikerül a mieinknek meglőgni, hamarosan mi leszünk az elsődleges célpontja – foglalta össze tömören a helyzetet Árvai a mellette fekvő Kovácsnak. A két tiszt, kihasználva a gödör keleti oldalán félig a bombatölcsérbe csúszott teherautó nyújtotta fedezékét, zavartalanul figyelte, ahogy a nehézharcokocsi tornya, mint egy őskori óriáshüllő nyakán ülő fej, megpróbálja követni a roncsok közt a magyar állások felé cikázó könnyűharcokocsit.

– Mit csináljunk? – Kovács üveges tekintete ide-oda ugrált az orosz tank és Árvai közt.

– Ukrajnában már találkoztam néhány ilyen döggel. Még a Pak 40-es páncéltörő ágyúval sem lehet biztosra menni ellene. Nincs sok választás, megvárjuk, amíg újra lő, aztán megrohanjuk, és felrobbantjuk tapadóaknával – felelte Árvai.

– Miért nem vonulunk vissza?

Árvai, akinek a gondolatait teljesen elfoglalta az orosz tank és a helyzetük felmérése, eddig nem sokat foglalkozott Kovácsal, de annyit azért észrevett, hogy nem valami nagy hős.

– Hogy érted ezt?

– Egyszerűen vonulunk vissza.

– Úgy érted, hogy másszunk ki, és rohanjunk át a senki földjén majd kétszáz métert?

– Egyszerűen vonulunk vissza – ismételte, mint egy megszállott a főhadnagy.

– Nem lehet.

– Miért nem?

– A tank tudja, hogy itt vagyunk és figyel bennünket. Abban a pillanatban, ahogy elindulnánk, azonnal támadna és lemészárolna bennünket.

– Értem.

– De, neked nem kell jönnöd, ha nem akarsz. Itt maradhatsz, és irányíthatod a fedezőtüzet, amíg mi megpróbálunk elbánni vele.

– Nem. Veletek megyek – jelentette ki Kovács.

– Rendben – hagyta rá a hadnagy. – Én az oroszok felőli oldalon megyek egy rajjal – folytatta Árvai. – Te vegyél magad mellé két-három embert, és a másik oldalról közelítsétek meg a tankot. Akik itt maradnak, majd fedező tüzet nyújtanak nekünk.

Mindenki Árvaira figyelt, aki egyik pillanatról a másikra, minden különösebb formáság nélkül átvette a parancsnokságot. Kovács minden energiáját lefoglalta, hogy palásolja a félelmét. Egyáltalán nem ellenkezett, amikor a rangban és beosztásban alatta álló Árvai utasította.

Az orosz tank egy újabb lövést adott le a magyar harckocsira. Az ötvenkét kilogrammos lövedék ezúttal is célt tévesztett, a tér szélén az egyik házba csapódott be. A ház tér felőli oldala valóságos kiskadadt, porfelhőbe borítva az előtte eliszkoló T-38-ast.

Meggörnyedve, a kezével már-már a földet súrolva osont a roncsok közt Kovács. Egész teste verítékben fürdött. Lövések dörentek mindkét oldalról, de körülöttük egyetlen lövedék sem csapódott be, a ködgránátok keltette fehér füst és a roncsok takarásában észrevétlenül haladtak a nekik az oldalát mutató harckocsi felé. Az orosz tank meg sem mozdult, tornya továbbra is nyugat felé nézett; úgy látszott, hogy nem foglalkozik a bombatölcsérben rekedt ellenséggel. Úgy húsz, huszonöt méter után elfogytak az addig fedezékül szolgáló roncsok. Az utolsó darab, egy valószínűleg robbanástól az oldalára fordult személyautó mögül méregette Kovács és három embere a távolságot, amelyet, valamelyiküknek, futva kell majd megtennie az orosz harckocsiig. Szélcsend volt, a ködfüggöny jótékonyan lebegett köztük és a gyárépületben megbúvó orosz lövészek közt. Kovács kilesett a roncs mögül. A tank tornyának körvonalai, amelyet a testéhez képest szinte már amorf módon nagyra terveztek, még a ködfüggönyön is átsejlettek. Nem történt semmi. A tank meg se moccant, még mindig az oldalát mutatta nekik. Árvai és csapata sem tűntek fel, hogy tűzbe borítsák. Kovács visszabújt a roncs mögé, és lefeküdt a két honvéd mellé.

– Még várunk egy kicsit, amíg jobban belep mindent a köd – mondta a katonáknak, mintegy magyarzatképpen a tétlenségükre, de közben nem mert rájuk nézni. A szája kiszáradt, a gyomra lüktetett. Minden ízében remegett. Tudta, hogy fogy az idő. Érezte, ahogy az a maradék bátorsága is, ami idáig elhozta, mint egy lyukas tömlőből a víz, szép lassan elfolyik. Eltelt néhány perc, de még mindig csak a kézfegyverek hangjától volt hangos a tér. A tank sziluettje vádlón magasodott előttük. Úgy érezte, szétptattan a feje, minden erejére szüksége volt, hogy legalább térdre tudjon állni. Amikor újra kikémlelt a kis csapat fedezékéből megpillantotta Árvai osztagát. Egy kisebb bombatölcsérben feküdtek, jóval előnytelenebb pozícióban, mint Kovács, majdnem szemben a tankkal. Árvai is észrevette a főhadnagyt; a kezével jelzett Kovácsnak, hogy menjen, rajta a sor. Nem lehetett

tovább halogatni a dolgot. Mintha ólomból lett volna a karja, olyan nehezére esett fel-
emelni, és visszainteni. Lehunyta a szemét, és Lánchegyi hadnagyra, az egyik legkedve-
sebb hősére gondolt, akinek „önálló elhatározása és annak erélyes kivitele teljes sikert ara-
tott és beigazolta, hogy ha a parancsnok agya és szíve helyén van, a mi bakáinkkal a pok-
lok kapui is bevehetőek”.

– Adja az aknát – utasította az egyik katonát. A szája kiszáradt, nehezére esett a beszéd.

– Főhadnagy úr, ne menjek én? – ajánlkozott a tizedes.

Kovács ránézett a tizedesre, és látta, hogy ő is szenved a félelemtől.

Újra kipillantott a roncs mögül, a tekintete Árvai csapatát kereste. A hadnagy és az em-
berei még mindig a teknőszerű bombatölcsérben lapultak. Árvai is észrevette Kovácsot, és
újra a tank felé intett.

Kovács kézbe vette a furcsa, kúp alakú, három mágnesben végződő karommal ellátott
szerkezetet, és azon tűnődött, milyen nehéz. Kúszás közben remegett a keze, és ahogy tá-
volodott a roncsból, úgy érezte, egyre merevbbek a lábizmai. A KV-2-es még mindig tö-
kéletes célpontot nyújtott a gyalogsági támadáshoz. Kovácsnak nem kellett más tennie,
mint a periszkópok látószöge alatt, a holttérben maradni, és amikor egészen a tank köze-
lébe ér, felpattanni, aztán egy határozott mozdulattal a torony alatti oldallemezhez nyom-
ni az akna mágneses végét. Méterről, méterre húzta magát előre, és már csak ez az egy el-
szánt roham volt hátra, amikor a KV-2-es nagyot rándulva megmozdult. Aztán csak arra
emlékezett, hogy rohan, pánikszerűen rohan, el az autó roncsa mögött fekvő két katona
mellett, egyenesen a bombatölcsér menedéke felé.

Hallotta, hogy valami a háta mögött felrobban, aztán süstörgő lángok csapnak fel. Meg-
fordult. Mint amikor a fazékban fortyogó levestől levest a fedelet, és kicsap a gőz, úgy
ömlött ki a páncélos résein át a fekete füst, aztán felrobbant a tank lőszerkészlete is, és
a detonáció földhöz vágta a főhadnagyot.

A katonái támogatták vissza a bombatölcsérig. Árvai és csapata már visszaért. Éppen
a többiek gratulációját fogadták, amikor Kovács lecsúszott a gödörbe. A kezében még min-
dig az aknát szorongatta, és a többiek megvető pillantásából tudta, hogy mindent láttak.
Árvai kormos arca, mint egy vádirat meredt rá.

A hadnagy ránézett, és ezt kérdezte:

– Akarod, kérlek, folytatni a támadást?

– Nem – válaszolta. – Visszavonulunk.

Míg vissza nem értek a kiinduló állásba, egy szót sem szólt többet senki.

Más alakulatok sem jártak jobban, a támadás az egész vonalon összeomlott. Hatalmasak voltak a veszteségek.

– Természetesen köztünk marad. Az ügy lezárva – fordult vissza a főhadnagy felé Árvai.

– Köszönöm.

– Egyél valamit – javasolta a hadnagy. Szerette volna tényleg lezárni ezt a kínos jelene-
tet, és meg is éhezett, de nem mert csak úgy otthagyni a parancsnokát, engedélyt meg
nem akart kérni tőle.

– Nem vagyok éhes, de te csak menj, kérlek – mondta a főhadnagy, és a szeméhez emel-
te a látcsövet.

Árvai még egy pillantást vetett a főhadnagra, aztán a futóárokban, amely a két állást
összekötötte, elindult a tábori konyha felé. Messziről érezte a gulyás illatát, és azt gondol-
ta, ha már meg kell dögleni, legalább előtte jól teleeszi magát.

Aznap éjjel, mielőtt lefeküdt volna, Kovács megivott egy pohár konyakot. Később a csil-
lagokat nézve és a távoli, tompán dübörgő csatazajra figyelve úgy érezte, ez az ügy koránt
sincs még lezárva. „Ennek egészen másként kellett volna történnie” – dühöngött magában.

Az ezred búcsúztatására egy pénteki napon került sor. Kovács szíve a dob ütemére pum-
pálta az ereiben a vért, amikor a búcsúzó zászlóalj tisztelgésre felsorakozott a Nagy Há-
borúban elesett hősök emlékműve előtt. Kürtjel hasította a levegőbe, vezényszavak pat-
togtak: Puskával tisztelegj! Jobbra nézz! Ezek jelezték a Horthy Miklós kormányzó és leg-
főbb hadúr képviselésében érkező Csatáry Lajos altábornagy érkezését. Az altábornagy el-
lépett a csapatok arcvonala előtt, majd megállt az emlékműnél, és buzdító beszédet inté-
zett a katonákhoz és a búcsúzásra összegyűlt civilekhez.

Kovács testét minden ízében jóleső borzongás járta át, amikor két honvéd kíséretében,
akik mögötte vitték a hatalmas babérból és fenyőből font nemzetiszín szalagos koszorút,
odalépett a Hősök Emlékművéhez. A zászlóalj áttörhetetlen falként sorakozó acélisako-
sai, a hivatalok vezetői és a hatóságok képviselői, az iskolásokból alakított leventeszázad,
a kis zárdista lányok és a kedvesnővérek, az árvaház lakói és nevelőik, minden rendű és
rangú civil négyezőget formált az emlékmű körül. Minden szem Kovácsot követte. Ke-
ményen tisztelgett:

– Hőseink, követünk benneteket! – kiáltotta, miközben a tekintetét keményen az em-
lékműre szegezte.

Furcsa mámorító érzés járta át, hiszen egész ifjúkorában erre készült, ezt a pillanatot vár-
ta, hogy elinduljon a nagy kaland felé. A sok korai kelés, a hideg hálótermek, az éjszaká-
ba nyúló magolás, a felsőbb évesek kegyetlenkedései, a nevelők, tanárok szigora, az unal-
mas, lélekölő helyőrségi szolgálat most végre értelmet nyer. A zenekar rákezdett a Szózat-

ra, majd felhangzott az Imához! Vállra! vezényszó, és elérkezett az indulás ideje. Újabb vezényszavak: Vigyázz! Puskával tisztelegj! Jobbra nézz! És a zászlóalj parancsnoka megkapta a parancsot az elvonulásra. Kovács úgy érezte, hogy egyszerre két testben van jelen. Az egyik énjé, amelyet most már végleg hátrahagy, a tömegből integetve figyel, ahogy az ezred és vele a másik énjé, az igazi Kovács István főhadnagy elindul, hogy gyermekkori hőseihez hasonlóan, hírnevet és dicsőséget szerezzen magának.

Azóta több mint ezerötyszáz kilométert tett meg ebben a tetvektől nyüzsgő országban, hol fojtogató porban, hol a mindent magába szippantó sárban. De a hosszú, keserves út, az elhozódó harcok, az egyre szaporodó ellátási nehézségek mit sem változtattak ezen az érzésen. Pedig már az első naptól fogva utálta ezt a földet, ahol sötétebbek a folyók és hidegebbek az éjszakák, mint otthon.

Az oldalára fordult, és magára húzta a takarót, de nem jött álom a szemére. Nyomorultul érezte magát, de nem volt senki, akivel megoszthatta volna szégyenét.

Már jócskán fenn volt a nap, de a németek még nem érkeztek meg. Az oroszok sem mozgolódtak. Néha-néha leadtak egy-egy lövést a gyárépületből, de nem támadtak, eszükben sem volt, hogy előmerészkedjenek biztonságos fedezékükből. Minden csendes volt.

A honvédek már reggel összepakoltak, és most megkönnyebbülve, cigarettázva, nevetgélve, teljes menetfelszerelésben várták, hogy hátra vonulhassanak. Az a hír terjedt köztük, hogy hamarosan a frontról is kivonják az ezredet, és Ukrajnában kell megszálló feladatokat ellátniuk.

Kovács mindezzel egy cseppet sem törődött. Az egyik ház mögött egy ócska széken ült és olvasott: „Lánczhegyi erre a Czasciki vonal mögött tartalékban álló századot is, miután csapatát kitarításra buzdította, felsőbb parancs nélkül, sőt a zászlóaljparancsnok tiltakozása ellenére harcba vonta olyformán, hogy azt személyesen vezette ellentámadásra. Ezt az ellentámadást az oroszok oldalába és részben hátába irányította. Hős 12. századunk pusztító tüze megakasztotta a készülő orosz szuronyrohamot, majd a 101-esek szuronyt szegezve, a 12. századhoz csatlakozva, véres öldöklés árán visszafoglalták a Gusinát.” Itt tette le a könyvet, az ő kedves könyvét. Belenézett a napba, és abban a pillanatban olyan szilaj, vad bátorság öntötte el, amelyet még sohasem érzett. Megigazította az egyenruháját, majd elővette és csőre töltötte a pisztolyát.

Árvai azonnal észrevette, hogy egy másik Kovács jön vele szembe, nem az, akit tegnap otthagytott.

- Főhadnagy úr – köszöntötte akaratlanul is tisztelgésre emelve a kezét.
- Hadnagy úr, sorakoztasd az embereket!
- De hát még nem jöttek meg a németek – értetlenkedett Árvai.

– Nem az elvonuláshoz – felelete Kovács, aztán nyomában a még mindig értetlenkedő hadnaggyal leereszkedett a lövészárókba.

– Honvédek! – kiáltotta el magát a főhadnagy. – Honvédek – folytatta, miután mindenki elcsendesedett –, cél a szemközti épületben lévő szovjet erők megsemmisítése, az épület elfoglalása. Ezt követően – mutatott a gyár épülete felé – tovább nyomulunk a Don irányába.

– Mit csinálsz?! – kiáltotta magáról megfélelve Árvai.

– Végre hajtom a parancsot – felelte Kovács a legnagyobb nyugalommal.

– Ez képtelenség! – kiabálta a hadnagy. – Te megőrültél!

Kovács, mintha Árvai hangját meg sem hallotta volna, a dermedten álló katonák felé fordult.

– Honvédek! Szuronyt fel! – vezényelte elszánt hangon.

– „Még egy pár ember hiányzott, hogy a csapat együtt legyen, a kürtös idegei azonban nem bírták a feszültséget, és mielőtt a főhadnagy a jelet megadta volna, felugrott a helyéről, és teli tüdővel már fújta is a rohamjelet” – harsogva, mintha színpadon lett volna, úgy szavalta Kovács ezeket a mondatokat, és amikor ahhoz a részhez ért, hogy „Nem kellett többé vezényszó, rohant előre az egész csapat és vad dühvel vetette magát az ellenségre”, pisztolyát magasra tartva kirentett a fedezékéből.

– Hőseink, követünk benneteket! – ezek voltak az utolsó szavak, amelyek elhagyták a száját. ■ ■ ■

Kötter Tamás: 1970-ben született Csornán. Jelenleg Budapesten él, és ügyvédként dolgozik. Kötetei a Kalligram Kiadónál: *Rablóhalak* (2013), *Dögkeselyűk* (2014) *A harcból nincs elbocsátás* (2015), *Ikea, vasárnap* (2017).